

Frihet och företagsamhet

Stärkt företagande
och välfärdssamhälle
i globaliseringens tid

DELRAPPORT FRÅN ARBETSGRUPPEN
"VÄXANDE FÖRETAG, FRIARE NÄRINGS LIV"

FÖRSLAG TILL
LIBERALERNAS
LANDSMÖTE
17-19 NOVEMBER 2017

Liberalerna

Innehåll

Förslagen i korthet	2	Finansiering för företagare	16
Det offentliga och det privata ska lyfta varandra	2	Satsningar på den egna verksamheten	16
Tryggt företagande	2	Investeringsavdrag	16
Valet i välfärden ger välstånd	3	Personaloptioner	16
Finansiering för företagare	3	Periodiseringsfond	17
Kvinnors företagande	4	Ekonomiskt stöd utan motpresentation	17
Mot en mer rättvis arbetsrätt	4	Statligt riskkapital	17
Skydda företagarna – stoppa brottslingarna	4	Kompletterande stöd till små- och medelstora företag	18
Utbilda företagare	4	Ett nytt starta eget-bidrag	18
Öppna gränsen för företagandets Zlatan	5	Kvinnors företagande	20
Inledning	6	Förbättrade finansieringsförutsättningar	20
Det offentliga och det privata ska lyfta varandra	8	Mot en mer rättvis arbetsrätt	21
Avskaffa preliminärskatten	8	Förlängd provanställning	21
Tydlig redovisning av skatt och sociala avgifter	8	Kompetens framför turordning	21
Värdet av Kvitto	9	Företrädesrätten	22
Modern lagstiftning – Exemplet hotell och pensionat	9	Proportionalitetskrav för stridsåtgärder	22
Enhetlig moms	9	Skydda företagarna – stoppa brottslingarna	23
En översyn av företagets avdragsrätt	9	Prioritera företagen	23
Avskaffa Oskäliga avgifter	10	En svagare part i bedrägerier	24
Sänk arbetsgivaravgiften	10	Trygg anställning	24
Statlig plattform för offentlig upphandling	10	Utbilda företagare	25
Utestängande av småföretagare vid offentliga upphandlingar	11	Stärk lärlingsutbildningen	25
Statens betalningsansvar	11	Företagandet börjar i skolan	25
Tryggt företagande	12	Öppna gränsen för företagandets Zlatan	26
När jobbskaparen blir sjuk	13	förkorta etableringstiden	27
Allmän arbetslöshetsförsäkring	13	samlat ansvar för etableringar	27
Företagsamma föräldrar	13	värna kompetensen	27
Friskvård på företaget	14	Källförteckning	29
Stoppa dödsolyckorna	14	Direktiv, Lagar och förordningar	29
Valet i välfärden ger välstånd	15	Offentligt tryck	29
Kvalitet istället för förbud	15	Internationellt offentligt tryck	29
Krav på valfrihet	15	Rapporter	29

Förord

Frihet och företagsamhet är en delrapport från Liberalernas arbetsgrupp ”*Växande företag, friare näringsliv*”, tillsatt av Folkpartiet Liberalernas partistyrelse 2015.

Arbetsgruppen har tidigare tagit fram rapporterna ”*Färre regler ger fler jobb och mer välfärd*” samt rapporten ”*Rättvråden konkurrens*”. Rapporterna har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av undertecknad som ordförande, Anne-Marie Ekström, Berivan Mohammed, Joakim Rönnbäck, Ulrika Stuart Hamilton och Joar Forssell. Lars Granath och Johan Hjelm har varit gruppens sekreterare. Håkan Tenelius och Lars Jagrén har deltagit i arbetet som externa och fristående medverkande.

Som ordförande vill jag rikta ett varmt tack för ett synnerligen företagsamt samarbete i arbetsgruppen, och dessutom ta tillfället i akt och tacka alla som hört av sig och bidragit med synpunkter och idéer under resans gång.

Stockholm den 31 januari 2017

Said Abdu

MOTIONER TILL LANDSMÖTET

Denna rapport innehåller förslag som behandlas på Liberalernas landsmöte i november 2017. Inför landsmötet gäller motionsrätten de **förslag som tas upp i de numrerade punktlisorna**.

Många rapporter innehåller dessutom en fördjupande text med fakta och argumentation kring förslagen, men detta ska betraktas som bakgrundstext och är inte föremål för landsmötets beslut. Om landsmötet ändrar förslagen kommer följdändringar i bakgrundstexten att ske.

Förslagen i korthet

DET OFFENTLIGA OCH DET PRIVATA SKA LYFTA VARANDRA

1. Att en översyn görs av regleringsbrev för förvaltningsmyndigheterna för att tydliggöra det ansvar som dessa har för att värna näringsklimatet i Sverige.
2. För att bredda kompetensen bör fler myndighetschefer rekryteras från näringslivet.
3. Att Skatteverket ges i uppdrag att fungera i lika delar som en rådgivande som en utförande aktör avseende företagsbeskattningen.
4. Att Tillväxtverket får funktionen av "en dörr in"-aktör för landets företag.
5. Att preliminärskatten avskaffas. Beräkningen av beskattningsbeloppet och skatteinbetalningen ska ske efter räkenskapsårets slut.
6. Att Skatteverket ska redovisa hur mycket ett företag har betalat i skatt under inkomståret på företagets skattekonto.
7. Att en tvingande regel införs där det anges att varje lönebesked måste visa arbetsgivarens skatt och sociala avgifter för den anställda.
8. Vid försäljning ska en näringsidkare kunna välja om ett fysiskt eller digitalt kvitto ska lämnas till kunden.
9. Beloppsgränsen för förenklad faktura höjs till 10000 kronor inklusive moms.
10. Avskaffa den särskilda lagen om att bedriva hotell- och pensionatsrörelser(1966:742)
11. En översyn görs av systemet med mervärdesskatt.
12. Systemet för avdragsrätt i samband med näringsverksamheten måste ses över.
13. Att en översyn görs av det offentliga oskäligena straffavgifter vid dröjsmål.
14. Att avgiften vid dröjsmål inte får överstiga åtta procentenheter över gällande referensränta.
15. Att en utredning bör tillsättas med uppdraget att komma med förslag på hur en generell sänkning av arbetsgivaravgiften kan genomföras.
16. Att arbeta fram en statlig plattform för all offentlig upphandling, förslagsvis genom uppdrag till den nybildade Upphandlingsmyndigheten.
17. Att en näringsidkare inte ska tvingas teckna kollektivavtal för att kunna delta i offentliga upphandlingar.
18. Att en utredning tillsätts för att se över den offentliga sektors rutiner vid betalningar.
19. Att offentliga aktörer ska tillämpa 30 dagars betalning som standard.

TRYGGT FÖRETAGANDE

20. Att välfärdssystemet måste likställas mellan arbetstagare och företagare.
21. Att handläggningstiden för att godkänna ett företag som bisyssla måste minskas.
22. Att en översyn görs av hur sjukpenninggrundande inkomst (SGI) ska beräknas för småföretagare och kombinatörer.
23. Att arbetsgivarens sjuklöneansvar ska avskaffas.
24. Att det ska bli enklare för egenföretagare över 55 att välja en karenstdag.
25. Att arbetslöshetsförsäkringen ska vara statlig och gälla alla på arbetsmarknaden.

26. Att tiden innan man kan få förnyad a-kassa som företagare förkortas.
27. Att det ska vara möjligt för en arbetslös företagare att söka uppdrag med bibehållen a-kassa.
28. Att socialförsäkringssystemet ska fungera för företagsamma föräldrar.
29. Att näringsidkare ska tillåtas att driva företag under föräldraledigheten med bibehållen föräldrapenning.
30. Att samma regler för friskvårdsbidrag ska gälla för alla bolagsformer.
31. Att en nollvision införs för dödsolyckorna bland företagare.

VALET I VÄLFÄRDEN GER VÄLSTÅND

32. Att inget vinstförbud ska införas inom välfärdssektorn.
33. Att LOV införs i alla kommuner, landsting och regioner.

FINANSIERING FÖR FÖRETAGARE

34. Att en utredning tillsätts för att liberalisera reglerna för investeraravdraget i Inkomstskattelagen med målet att inkludera fler investerare och fler bolag i reformen.
35. Att investeraravdraget ökas till att uppgå till högst 1 miljon kronor per beskattningsår.
36. Att personaloptioner ska beskattas som kapitalinkomster vid det tillfälle då aktierna avyttras och inte beskatta dem som arbetsinkomst i samma stund som optionen delas ut till den anställde.
37. Att systemet för periodiseringsfond likställs mellan samtliga bolagsformer till 30 procent.
38. Att avdrag för periodiseringsfond höjs till 50 procent under ett företags första fem år.
39. Att inget tiggeriförbud eller motsvarande begränsning i äganderätten införs.
40. Att en förutsättningslös utvärdering genomförs avseende det statliga riskkapitalet där fördelar och nackdelar mäts och jämförs med alternativa investeringar som kan komma de små- och medelstora företagen till del.
41. Att eventuella undanträngningseffekter som det statliga riskkapitalet skapar utreds.
42. Att undersöka möjligheten till en sänkning av ALMIs utlåningsränta.
43. Att ALMIs anslag riktas mot fördjupad analys och kunskapsinhämtning avseende finansieringsmöjligheter i små- och medelstora företag.
44. Att ALMI ska utveckla ett mikrolån av CSN-modell som varje enskild näringsidkare kan nyttja.
45. Att Ansvaret för starta eget-bidrag flyttas från Arbetsförmedlingen (Arbetsmarknadsdepartementet) till Tillväxtverket (Näringsdepartementet).
46. Att starta eget-bidraget utökas till att även omfatta nyanlända som vill starta eget.
47. Att starta eget-bidragets bortre parentes förlängs från 6 till 9 månader.
48. Att en person med försörjningsstöd ska kunna behålla sitt bistånd under sex (6) månader från det att personens enskilda firma registrerades

KVINNORS FÖRETAGANDE

49. Att det tidigare programmet för att främja kvinnors företagande återskapas.
50. Att en kriskommission tillsätts för att utreda hur regeringens politik drabbat kvinnors företagande.
51. Att ALMI ges i uppdrag att grunda en ALMI IFS liknande verksamhet riktad mot kvinnor.

MOT EN MER RÄTTVIS ARBETS RÄTT

52. Att provanställningstiden enligt lagen om anställningsskydd 6§ ökas från ett halvår till ett år.
53. Att principen om turordning vid uppsägning tas bort för småföretag under 10 anställda samt att undantaget vid uppsägning utökas till 5 personer för medelstora företag under 49 anställda.
54. Att den så kallade företrädesrätten avskaffas.
55. Att ett proportionalitetskrav införs vid stridsåtgärder på arbetsmarknaden.
56. Att utreda ett förbud till sympatiåtgärder för att straffa enskilda småföretag

SKYDDA FÖRETAGARNA – STOPPA BROTTSLINGARNA

57. Att Brottsförebyggande rådet (BRÅ) tydligt ska kartlägga och föra statistik över brotten mot Sveriges företag.
58. Att polisen ges ökade resurser och tydliga direktiv att prioritera brott mot juridiska personer.
59. Att straffmätningen för brott mot företag skärps.
60. Att småföretag ska ses som en svagare part i tvister med företag som dömts för upprepade bedrägerier eller som leds av huvudmän som dömts för samma brott.
61. Att offentliga myndigheter åläggs en skyldighet att inte utan egen bedömning bistå företag som dömts för upprepade bedrägerier eller som leds av huvudmän som dömts för samma brott.
62. Att en bred utredning bör tillsättas för att analysera vilka rättsregler som kan anpassas efter småföretagens verkliga förutsättningar som "svagare part".
63. Att företag ska kunna ansluta sig till NIX-registret för telefoni.
64. Att en arbetsgivare ska kunna begära att en arbetssökande ska visa upp utdrag ur belastningsregistret vid anställning.

UTBILDA FÖRETAGARE

65. Att lärlingsutbildningarna ska utökas och ske i samklang med branscherna som bäst känner kompetensbehoven hos företagen.
66. Att anordnarbidraget för lärlingsutbildningen ska ökas.
67. Att alla elever på Sveriges gymnasier och grundskolor ska erbjudas möjligheten att genomföra Ung Företagsamhets program och kunna skapa sina egna UF-företag.
68. Att rikta löneökningarna i skolan mot UF-lärare motsvarande förestelärrarreformen.
69. Ge Skolverket i uppdrag att ta fram metoder och rekommendationer för att stimulera entreprenöriellt tänkande/lärande inom förskolan.

ÖPPNA GRÄNSEN FÖR FÖRETAGANDETS ZLATAN

70. Att handläggningstider för arbetstillstånd ska begränsas till maximalt 30 dagar.
71. Att vite ska utgå om handläggningstiderna för arbetstillstånd överskrider 30 dagar.
72. Att ansvaret för att hantera arbetsvisum övertas av Kommerskollegium. Myndigheten tillförs resurser från övriga förvaltningsmyndigheter.
73. Att Kommerskollegium, ihop med Almi och SISP, ges i uppdrag att stimulera internationella start up-miljöer i Sverige.
74. Att Kommerskollegium får funktionen som "en väg in"-aktör som utländska entreprenörer och företag kan vända sig till under den första etableringstiden i Sverige.
75. Att satsningar görs för att förenkla och förkorta tiden för entreprenörer som söker uppehållstillstånd för att driva företag i Sverige.
76. Att valideringssystem som utvecklas och upprätthålls av aktörer på arbetsmarknaden ska stöttas.

Inledning

För oss liberaler är företagandet både ett uttryck för individens möjlighet att förverkliga sina drömmar och en grundförutsättning för vårt gemensamma samhällsbygge. Det är genom företagens möjlighet att växa som jobb skapas. Fler jobb i växande företag betyder nya livschanser för individer, minskat utanförskap och i förlängningen ökade skatteintäkter; vilket i sin tur finansierar den gemensamma välfärden.

Det är i denna dubbla tankebanan – frihet åt individen och solidaritet med den som ännu inte realiserat sina drömmar – som socialliberalismen har sin kärna. Företagandet är förutsättningen för att socialpolitiska satsningar ska kunna genomföras. Och socialpolitiska satsningar ska stärka den företagare som behöver stöd. Detta har genom åren formulerats i partiets visioner från Bertil Ohlins ”fri företagsamhet med socialt ansvar” till Bengt Westerbergs devis ”Sverige behöver både företag och dagis”.

VÄLSTÅNDET FINNS I FÖRETAGANDET

Balansgången mellan statens klåfingrighet och rovkapitalismens kartellbildningar kräver politiskt ledarskap och fingertoppkänsla. För att kunna stifta goda lagar som stärker näringsklimatet i ett land måste det finnas en insikt, empati och tacksamhet inför var grunden till vårt välstånd finns. Välståndet finns i företagandet. Företag och företagsamma personer skapar jobb och tillväxt. Fler jobb i växande företag betyder ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar vår gemensamma välfärd och övriga utgiftsområden i statsbudgeten. Enligt Ekonomistyrningsverket uppgick statens skatteintäkter till 1 787 miljarder kronor under 2015.¹

Småföretagen och deras anställda är den största skattebetalaren på kommunal nivå i Sverige. Totalt svarar de små företagen för 32 procent av intäkterna för Sveriges kommuner.² Förståelsen för vår välfärdsgrund måste spridas bland offentliga aktörer i Sverige. Det måste göras i vardagen och i myndighetsutövningen. Med hänsyn genom hela det offentliga systemet från den lagstiftande till den verkställande och dömande makten. Politiska beslut inverkar på företagandets förutsättningar. Arbetet för att nå ett gott näringslivsklimat i en global konkurrens börjar i det lilla: I det kommunala beslutet och i det statliga verkets handläggning.³

RAPPORTENS FÖRSLAG

I denna rapport lägger vi grunden för ett liberalt reformpaket som kommer att stärka Sveriges företag och bidra till ett välfärdssamhälle som står sig starkt i den globala konkurrensen. Utgångspunkten är direktiven i Liberalernas Globaliseringskommission samt den gedigna kunskapsinhämtning och omvärldsanalys som gjordes under slutet av 00-talet inom ramen för Globaliseringsrådet. Flera av förslagen från Globaliseringsrådets slutrapport (Ds. 2009:21) har behandlats och några föreslås genom denna rapport att bli liberal politik.

Tillsammans med tidigare rapporter bildar rapportens förslag en grund till en egen näringslivspolitik som partiet kan möta väljarna med i nästa valrörelse. En liberal företagarpolitik är nödvändig för att vinna fler väljares förtroende i nästa valrörelse, men framförallt för att kunna garantera vårt lands långsiktiga välstånd.

1 Utfallet för statens budget, ESV 2016:22, sid 17.

2 Välfärdsskaparna, Företagarna 2013, sid 7.

3 Företagens villkor och verklighet 2014, Tillväxtverket 2014, sid 23.

GLOBALISERINGSKOMMISSIONEN

För att möta dagens utmaningar i en globaliserad värld har Liberalerna tillsatt en Globaliseringskommission som ska förbereda och komma med förslag på de strukturomvändningar som kommer att behöva genomföras framgent. Den näringspolitiska arbetsgruppen *Växande företag, friare näringsliv* en av Globaliseringskommissionens arbetsgrupper och leds av kommissionsledamoten Said Abdu.

I gruppens direktiv stipuleras flera näringslivsfrågor som ska granskas av arbetsgruppen. Kommissionen ska lyfta fram en politik som svarar mot de utmaningar som globaliseringen medför och som stärker Sveriges konkurrenskraft. Bland de frågor som ska behandlas hör frågor om hur nystartade företag kan växa och utvecklas, hur det offentliga systemet kring kapitalförsörjning bör utvecklas samt hur Sverige kan bli ett attraktivare land för entreprenörer och företagsetableringar på en global marknad.

Arbetsgruppen har bedrivit sitt arbete utifrån perspektivet *liberalism i allt vi gör*. Ett perspektiv som i lika hög grad handlar om att skapa goda förutsättningar för dem som behöver stöd i sitt entreprenörskap, som att värna de näringspolitiska spelregler som garanterar den fria företagsamheten.

Det offentliga och det privata ska lyfta varandra

Förvaltningsmyndigheterna måste förstå att förutsättningen för vårt sociala skyddsnät, vår skola och omsorg står att finna i den entreprenör som varje dag går till arbete. Som möter de kollegor som personen har anställt och som tillsammans producerar det välstånd som gjort Sverige starkt. Det är av högsta prioritet att idéerna om regelförenkling och företagsservice når ut genom regleringsbrev till samtliga offentliga organ. Samt att myndigheterna breddar sin rekrytering så att fler personer med bakgrund i näringslivet kan berika myndigheterna.

Mycket har blivit bättre i företagskontakterna på senare år även om det förekommer tråkiga exempel på både statlig, regional och lokal nivå. Grunden till utmaningen ligger i den negativa attityd gentemot företagande som fortfarande förekommer inom vissa myndighetssektorer.⁴ Osäkerheten som företagare känner gentemot vissa myndigheter – som Skatteverket – måste tas på allvar. Särskilda regleringsbrev bör utfärdas i dessa fall för att tydliggöra den serviceskyldighet som enligt Förvaltningslagen (1986:223) 4 § åligger varje förvaltningsmyndighet.

Idag tvingas företag vända sig till många olika nationella myndigheter i sitt företagande. Uppgiftslämnande sker till SCB, Skatteverket och Bolagsverket. Uppgifter om företagets ledning lämnas till Bolagsverket och Skatteverket. Tillsyn sker av länsstyrelserna och av olika specialistmyndigheter. Att föra samtal med var och en av dessa är en orimlig regelbörda för näringsidkaren. Istället bör Tillväxtverket få funktionen som ”en dörr in”-aktör för landets företag. Tillväxtverkets uppdrag kan med fördel utgå från det uppdrag och arbete som har bedrivits med den digitala portalen Verksam.se.

AVSKAFFA PRELIMINÄRSKATTEN

Preliminärskattsinstitutet innebär att företag förväntas uppskatta och betala skatt för sina eventuella intäkter innan dessa har bokförts. Istället för det givna att beskatta de faktiska belopp som företagaren har bokfört som intäkter. I länder som Storbritannien fungerar den retroaktiva beskattningen väl. Det torde den även kunna göra i Sverige, vi vill därför avskaffa preliminärskattsinstitutet.

Vinsterna med reformen är tydlighet för företagen och myndigheterna samt minskade administrativa utgifter för skattebetalarna. Till detta kommer att de välfärdsskapande företagen slipper agera bank åt staten genom att inbetala belopp i förväg, som sedan kanske inte når upp till i den verkliga intäkten. Givetvis kvarstår möjligheten att göra löpande insättningar till sitt skattekonto enligt dagens modell med preliminärskatt.

TYDLIG REDOVISNING AV SKATT OCH SOCIALA AVGIFTER

Statens intäkter har sin grund i landets tillväxtskapande företag. Lejonparten av Sveriges företag sköter sin ekonomi och betalar in sina skatter i tid. Det är hög tid att deras tillväxtskapande insatser och deras bistånd till statskassan visas på ett tydligt sätt för kunder och konsumenter. Skatteverket bör få i uppdrag att sammanställa den skatt som ett företag tjänat in under året och redovisa den på företagets skattekonto.

På samma sätt bör varje löntagare upplysas om den skatt och arbetsgivaravgifter som arbetsgivaren betalar för den anställde varje månad. Detta kan med fördel anges på arbetstagarens lönebesked eller på arbetstagarens inkomstdeklaration.

4 Företagens villkor och verklighet 2014, Tillväxtverket 2014, sid 24-25.

VÄRDET AV KVITTO

För företagare kommer kvittot alltid att ha ett värde. Ett kvitto är symbolen för att näringsidkaren bedriver sin verksamhet i enlighet med lagarna och bidrar till den välfärd som stärker alla oss i vårt land. Av Skatteförfarandelagen (2011:1244) 39 kap. 7 § följer att ”vid varje försäljning ska ett av kassaregistret framställt kvitto tas fram och erbjudas kunden”. Kassakvittot som fysiskt objekt kan dock framstå som något ålderdomligt i en digitaliserad värld. Kvaliteten på fysiska kvitton är ofta dålig, de riskerar att försvinna och det tvingar entreprenören att vara på en fysisk plats. Enligt Mervärdesskattelagen (1994:200) 11 kap. 6 § får dock elektronisk faktura endast lämnas om mottagaren godkänner det. Denna regelbörda bör avskaffas.

Det kan även diskuteras vilka transaktioner och för vilka belopp som vid varje tillfälle måste redovisas som ett fullständigt kvitto. Enligt Mervärdesskattelagen (1994:200) 11 kap. 8 § måste en fullständig faktura innehålla upp till 16 olika uppgifter. Undantaget är om fakturans totalbelopp inte överstiger 4000 kr inklusive moms (11 kap. 9 §). Då kan en förenklad faktura (kvitto) utfärdas. Beloppsgränsen för förenklad faktura bör höjas till 10000 kronor inklusive moms. Reformen måste givetvis införas med hänsyn till EG-lagstiftningen.⁵ Frågan skulle med fördel dessutom kunna drivas av regeringen på europa-politisk nivå för att nå en harmonisering av förenklade fakturor inom hela den europeiska gemenskapen.

MODERN LAGSTIFTNING – EXEMPLET HOTELL OCH PENSIONAT

Arbetet med modern lagstiftning och utvecklingen av nya lösningar måste snabbare anpassas för att inte skapa en snedvriden konkurrens. Ett tydligt sådant exempel är lagen om att bedriva hotell- och pensionatsrörelse. Idag räcker det inte med att uppfylla de sedvanliga kraven om att du har rätt att driva företag om du vill öppna ett hotell eller ett pensionat. Det krävs också en extra lämplighetsprovning där du provas hos polisen om du är lämplig att driva hotell, lagen föreskriver dessutom att polisen ska godkänna en namngiven föreståndare och dennes ersättare som ansvarar för verksamheten i tillståndshavarens ställe och inspektera byggnadens beskaffenhet. Lagen är en otidsenlig kvarleva från den tid då hotellen skulle registrera sin gäster och överlämna gästlistan till polisen. Ett samtida exempel är hemsidesplattformen Airbnb som kan göra privatpersoner till småskaliga hotellägare, utan att behöva rätta sig efter den komplicerade lagstiftning som den som bedriver professionell hotellverksamhet måste följa. Verkligheten har således sprungit förbi hotellagen och den bör avskaffas för att hotell- och pensionatsrörelser ska behandlas på samma sätt som alla andra företagare. Dessutom skulle ett avskaffande vara ytterligare en välkommen avlastning för polisen som skulle kunna ägna sig åt sitt huvuduppdrag, nämligen att klara upp brott istället för att i förväg tvingas granska företagare

ENHETLIG MOMS

Mervärdesskatten (momsen) är en av statens viktigaste intäktskällor. Den tas ut på produktion, försäljning eller användning av vissa varor eller tjänster. Momsen infördes 1969 då den ersatte den allmänna varuskatten (momsen) som hade funnits sedan 1960.⁶ Idag har vi tre olika momssatser 25, 12 och 6 procent som tas ut olika beroende på produkt och tjänst.

Momssatserna regleras i Mervärdesskattelagen (1994:200) 7 kap. 1 §. Gränsdragningarna mellan olika varor och tjänster som levereras vid samma tillfälle gör det svårt för företag att i vissa lägen välja korrekt momssats. Momsen som system behöver ses över. Den tas ut som en extraskatt på företag för att dessa har en omsättning. En momsreform som gör moms en enhetlig bör övervägas.

EN ÖVERSYN AV FÖRETAGENS AVDRAGSRÄTT

Systemet för avdragsrätt i samband med näringsverksamheten måste ses över. Idag är lokalhyra där kaffe ingår är en avdragsgill kostnad, medan kaffekostnad där lokal ingår inte är avdragsgill. Att

5 Se bland annat Rådets direktiv 2006/112/EG.

6 Är mervärdesskatten konsumtionsskatt eller en företagsskatt? Svenskt Näringsliv 2015, sid 13.

sitta på ett café och inleda sin företagarbana är vanligt bland dagens entreprenörer. Grunden till nästa välfärdsskapande start upp-bolag finns i de ”Co-Working”-ytor som ofta erbjuds på restauranger och kaféer. Företags avdragsrätt måste i större utsträckning utgå från företagets verklighet i digitaliseringens tidevarv.

AVSKAFFA OSKÄLIGA AVGIFTER

För att kunna upprätthålla en god samhällsservice till medborgarna är skatteuttag en förutsättning i ett socialliberalt samhälle. Inom exempelvis bilsektorn är en beskattning befogad mot bakgrund av biltrafikens nyttjande av infrastruktur samt klimatpåverkan. Det kan även vara befogat att knyta en avgift vid dröjsmål med betalning av skatten. Exempelvis vid sen deklaration. Varje skattebörd på individen måste dock avvägas mot skattens syfte och skäligheten i beloppet.

Enligt Skatteförordning (2011:1244) 48 kap. 6 § tas en straffavgift om 5000 kr ut av det aktiebolag som lämnar in en sen deklaration. Detta oavsett om aktiebolaget omsätter 20000 kr per månad eller om det omsätter två miljoner per månad.

Oskäliga straffavgifter används även vid trängselavgifterna i landets storstadsområden. Trängsel-skatten syftar till att minska trängseln, förbättra miljön och bidra till att finansiera infrastruktuursatsningar. I denna funktion är skatteuttaget befogat. Men när tilläggsavgifterna vid försenad betalning av trängselkatten blir en kassako för staten behöver systemet ses över. Särskilt då höga tilläggsavgifter tas ut vid låga beskattningsbelopp.

Enligt 14 § lagen (2004:629) om trängselkatt ska en tilläggsavgift påföras om 500 kronor om inte trängselkatt betalats inom den stipulerade betalningstiden. Detta oavsett skatteskuldens storlek. Om en (1) krona saknas vid inbetalningen av trängselkatt riskerar skulden således att ökas till 501 kronor vid en felaktig inbetalning.

En motsvarande dröjsmålsränta skulle angränsa till ocker i civilrättsliga affärsförbindelser. En vanlig dröjsmålsränta är åtta procentenheter (8 %) över gällande referensränta enligt räntelagen (1975:635). Trängselkattens tilläggsavgift torde avspegla denna dröjsmålsränta snarare än det angivna schablonbeloppet på 500 kronor oavsett trängselkatteskuldens belopp.

SÄNK ARBETSGIVARAVGIFTEN

En sänkning av arbetsgivaravgiften har länge efterfrågats av företag och näringslivsorganisationer. En sänkning av arbetsgivaravgiften skulle leda till att de tillväxtskapande företagen fick behålla mer av sina intäkter och kunde investera dem i nya jobb och andra tillväxtskapande satsningar. Investeringen i sänkta arbetsgivaravgifter kan ställas mot kostnaden för utanförskap och arbetslöshet. Både för statskassan och för de utsatta personer som inte kommer in på arbetsmarknaden.

Under föregående år lanserade Liberalerna förslaget om ”Startjobb” som skall möta upp utmaningen om utanförskap och sänkta trösklar. Förslaget får ut på att under de första fem åren i Sverige och ungdomar som är under 23 år får en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Startjobben ska som längst pågå i fem år och lönen ligga på mellan 14000 och 16000 kronor i månaden. Några arbetsgivaravgifter ska inte betalas. Förslaget finns mer utförligt preciserat i Liberalernas vårmotion 2016.⁷ Med beaktan av ovanstående resonemang stödjer Arbetsgruppen förslaget om ”Startjobb”.

Arbetsgruppen vill dessutom anta en princip om att på sikt sänka arbetskraftskostnaderna mot ett slopat ränteavdrag, grön skatteväxling och ökade avgifter på konsumtion, exempelvis via mervärdesskatt.

STATLIG PLATTFORM FÖR OFFENTLIG UPPHANDLING

Den offentliga sektorn i Sverige – genom exempelvis myndigheter i stat, kommuner och

landsting samt kommunala och statliga bolag – handlar varje år för omkring 600 miljarder kronor vilket regleras genom upphandlingslagstiftningen, som syftar till att konkurrensen på mark-

7 Liberalernas ekonomiska vårmotion s 40.

naden ska upprätthållas och skattemedlen användas effektivt. Urvalet av leverantör ska alltid ske på affärsmässig grund och baseras på vilken kvalitet den aktuella varan eller tjänsten som kan levereras till vilka villkor.

För att få en god spridning och möjliggöra för fler företag att delta i upphandlingar borde den nya Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrensverket få i uppgift att sätta upp en statlig, avgiftsfri plattform för offentlig upphandling, med inspiration från den statliga danska portalen ”Udbud.dk” som utgångspunkt. En statlig portal skulle möjliggöra för många fler leverantörer av mindre storlek att faktiskt ta aktiv del i upphandlingsförfaranden och därigenom i många fall stärka konkurrensen, höja kvaliteten i leveransen och sänka priserna. Därutöver skulle transparensen öka för alla medborgare vilka bör få en övergripande bild av den offentliga sektorns inköp, vad som egentligen köps och till vilken kostnad.

UTESTÅNGANDE AV SMÅFÖRETAGARE VID OFFENTLIGA UPPHANDLINGAR

För att garantera en kostnadseffektiv service med så hög kvalitet som möjligt är det viktigt att vi öppnar upp offentliga upphandlingar för fler aktörer. Samtidigt som små- och medelstora företag kämpar för att nå upp till de gedigna krav som ofta ställs vid offentliga upphandlingar riskerar en avskaffad föreningsfrihet att sätta ytterligare käppar i hjulen för företagen. Regeringen har väckt frågan om att införa ett krav på att företag som deltar i en offentlig upphandling ska ha tecknat kollektivavtal. Oavsett företagets storlek och förutsättningar.

Kollektivavtal har varit ett uppskattat redskap på arbetsmarknaden, som gett tydliga ramar för arbetsgivare och arbetstagare. Det är dock viktigt att komma ihåg att det måste vara varje näringsidkares eget val om personen ska ansluta sig till ett kollektivavtal eller inte. Särskilt underlig blir situationen om en egenföretagare utan anställda. En tapetsare som vill reparera en myndighets stolar ska inte behöva teckna avtal med sig själv för att kunna vara med i en offentlig upphandling.

En stor majoritet av Sveriges småföretag saknar kollektivavtal. Bland landets ca 790 000 enmansföretagare är kollektivavtal extremt sällsynta och i kategorin småföretag (1-49 anställda), med 270 000 företag, saknar 60 % kollektivavtal. Det offentliga ska underlätta för företagande, inte slå undan benen för små- och medelstora företag som vill delta i offentliga upphandlingar.

Konkurrensverket har i en rapport gjort bedömningen att det inte är möjligt för en upphandlande myndighet att kräva att leverantörerna ska vara bundna av kollektivavtal under kontraktstiden. Ett sådant krav står i strid med proportionalitetsprincipen och är även problematiskt med hänsyn till föreningsfriheten, enligt verket. Från Liberalerna är detta en dubbel frihetsfråga som vi måste slå vakt om.

STATENS BETALNINGSANSVAR

Den offentliga sektorn måste föregå med gott exempel och säkerställa att man lever upp till sina betalningsförpliktelser. Var sjätte småföretag anger att offentlig sektor sällan eller aldrig betalar i tid. Att offentliga aktörer brister i sina rutiner när principen om 30 dagars betalningstid har fastställts är oacceptabelt. En statlig utredning bör tillsättas för att gå igenom vidden av problemet samt föra vidare instruktioner till offentliga aktörer på olika nivåer om att reglerna om 30 dagars betalning ska respekteras.

Arbetsgruppen föreslår

- Att en översyn görs av regleringsbrevet för förvaltningsmyndigheterna för att tydliggöra det ansvar som dessa har för att värna näringsklimatet i Sverige.
- För att bredda kompetensen bör fler myndighetschefer rekryteras från näringslivet.
- Att Skatteverket ges i uppdrag att fungera i lika delar som en rådgivande som en utförande aktör avseende företagsbeskattningen.

- Att Tillväxtverket får funktionen av "en dörr in"-aktör för landets företag.
- Att preliminärskatten avskaffas. Beräkningen av beskattningsbeloppet och skatteinbetalningen ska ske efter räkenskapsårets slut.
- Att Skatteverket ska redovisa hur mycket ett företag har betalat i skatt under inkomståret på företagets skattekonto.
- Att en tvingande regel införs där det anges att varje lönebesked måste visa arbetsgivarens skatt och sociala avgifter för den anställde.
- Vid försäljning ska en näringsidkare kunna välja om ett fysiskt eller digitalt kvitto ska lämnas till kunden.
- Beloppsgränsen för förenklad faktura höjs till 10000 kronor inklusive moms.
- Avskaffa den särskilda lagen om att bedriva hotell- och pensionatsrörelser(1966:742)
- En översyn görs av systemet med mervärdesskatt.
- Systemet för avdragsrätt i samband med näringsverksamheten måste ses över.
- Att en översyn görs av det offentliga oskäligena straffavgifter vid dröjsmål.
- Att avgiften vid dröjsmål inte får överstiga åtta procentenheter över gällande referensränta.
- Att en utredning bör tillsättas med uppdraget att komma med förslag på hur en generell sänkning av arbetsgivaravgiften kan genomföras.
- Att arbeta fram en statlig plattform för all offentlig upphandling, förslagsvis genom uppdrag till den nybildade Upphandlingsmyndigheten.
- Att en näringsidkare inte ska tvingas teckna kollektivavtal för att kunna delta i offentliga upphandlingar.
- Att en utredning tillsätts för att se över den offentliga sektors rutiner vid betalningar.
- Att offentliga aktörer ska tillämpa 30 dagars betalning som standard.

Tryggt företagande

Grunden för socialliberalismen är en välfungerande och allmän välfärd som kan hjälpa och stödja individen. För att vi ska kunna garantera vår välfärd behöver vi starka företag på en öppen marknad. Företagen skapar inte bara jobb och mervärde genom avkastning, utan står dessutom för majoriteten av de offentliga skatteintäkter som behövs för vården och omsorgen. De små företagen (företagarna och deras anställda) står i genomsnitt för 32 procent av kommunernas skatteintäkter.⁸ Det är med fog man kallar småföretagen för landets välfärdsskapare. Men vad händer när företagen själv blir sjuk eller behöver ta del av vår gemensamma välfärd?

I den parlamentariska socialförsäkringsutredningen Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21) framhålls brister i socialförsäkringssystemet för företagare. Speciellt när det gäller de så kallade "kombinatorerna"; företagare som förenar kortare anställningar med sin egen näringsverksamhet. Kombinatorerna är många och ökar stadigt i antal. Nästan hälften av alla företagare, egenföretagare och anställda i eget aktiebolag, hade 2009 också en parallell anställning.⁹ Vi bör i detta avseende vidta åtgärd för att minska de långa handläggningstiderna för att registrera bisysslor.

8 Välfärdsföretagarna, Företagarna 2013, sid 6.

9 SOU 2015:21, sid 323.

Välfärdsystemet kan inte basera sig på att man delar in medborgarna i ett A- och ett B-lag, där löntagare erbjuds bättre skydd än den som väljer att skapa ett välfärdsskapande företag. Dagens arbetsmarknad kräver tydliga och generella regler som värnar samtliga medborgare. Systemen för sjukpenning, arbetslöshetsförsäkring, föräldrapenning, friskvård, m.m. måste likställas mellan företagare och anställda.

NÄR JOBBSKAPAREN BLIR SJUK

För den som driver ett företag är det svårt och dyrt att vara sjuk. Risk för minskad omsättning, en tung regelbörda och en bristande möjlighet till ekonomisk ersättning straffar den som tagit steget till eget företag. Ofta drabbas företagaren dubbelt när denne tvingas betala både sjuklön för den sjuka personalen och jobba i kapp det arbete som måste göras. Kanske när man själva är i sjuk. Enligt organisationer som Företagarna går många företagare till jobbet även om de borde vara hemma och kureras sig.

Systemet med sjukpenninggrundande inkomst (SGI) är idag utformat för sjuka arbetstagare på arbetsmarknaden. Inte för de fall då arbetsgivaren eller företagaren själv blir sjuk.¹⁰ Reglerna samlas i socialförsäkringsbalken (2010:110) och leder i många fall värderingsmässigt fel. Om vi vill att fler människor ska känna det som ett tryggt, givet och utvecklande steg att gå från anställning till eget företag måste reglerna anpassas efter våra välfärdsskapares förutsättningar.

För att ytterligare försvåra systemet har systemet för sjukförsäkringen olika regler för den som har en enskild firma och den som driver aktiebolag och är anställd av det egna bolaget. Egenföretagaren kan välja karenstid mellan 1, 3 eller 30 dagar innan personen kan vända sig till Försäkringskassan för sjukersättning. Medan den som driver sitt företag som aktiebolag betalar sjuklön åt sig själv de första 14 dagarna (förutom den första karensdagen). Här behövs en ökad förståelse för näringsidkarens förutsättningar. Speciellt när det gäller äldre företagare.

ALLMÄN ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRING

Arbetslöshetsförsäkringen regleras i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) och i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring (ALFFo). Syftet med arbetslöshetsförsäkringen är att den ska ge ett ekonomiskt skydd vid arbetslöshet. Problem med bland annat anslutningsgraden till arbetslöshetskassorna under de senaste decennierna har aktualiserat frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Bland annat föreslogs detta i Globaliseringsrådets slutrapport.¹¹

Liberalerna anser att arbetslöshetsförsäkringen ska vara allmän, offentligt administrerad och ge en inkomstberoende ersättning för alla som har arbetat en viss tid. Denna välfärdsreform ska gälla såväl företagare som arbetstagare. Dagens system är dock utformat med utgångspunkten i den anställdes förutsättningar. Så kan det inte fortsätta om vi vill att fler ska ta steget från anställning till eget företag. Och tillbaka till företagandet efter en tid med a-kassa.

FÖRETAGSAMMA FÖRÄLDRAR

Liberalerna satsar på både företag och dagis. För att en näringsidkare ska kunna driva sitt företag under småbarnstiden måste reglerna i socialförsäkringssystemet anpassas till verklighetens förutsättningar. Snarare än ökade ekonomiska ersättningar behövs en ökad förståelse för de företagsamma föräldrarna. Det ska inte vara någon skillnad mellan att vara anställd och förälder och företagare och förälder.

Ett vanligt önskemål som har rests från bland annat organisationen Företagarna är att en näringsidkare ska tillåtas driva sitt företag under föräldraledigheten.¹² Till skillnad från en arbetstagare har en företagare sällan möjlighet att lämna sitt företag utan tillsyn under föräldraledigheten. Här måste lagstiftaren förstå företagarens förutsättningar och anpassa lagstiftningen därefter.

10 SOU 2015:21, sid 288.

11 Slutrapport från Globaliseringsrådets kansli, Globaliseringsrådet, 2009, sid 163-164.

12 Föräldrafällan, Företagarna 2015, sid 11.

FRISKVÅRD PÅ FÖRETAGET

Personalen är ett företags viktigaste resurs och det inkluderar givetvis företagaren själv. För att stärka personalens hälsa har ett företag möjlighet att erbjuda sina anställda friskvårdsbidrag. Friskvårdsbidraget är en motions- och friskvårdsförmån som kan erbjuda skattefritt (se inkomstskattelagen (1999:1229) 11 kap. 11-12 §§). Problemet är att möjligheten till friskvård enbart vänder sig till ett företags anställda personal.¹³ De näringsidkare som driver egna företag kan inte ta del av reformen. I dessa fall räknas kostnaden istället som privat och knyts i detta till en viss person. Det vill säga företagaren.

Den här typen av stelbenta resonemang är dock ohållbara om vi ska sträva efter ett bättre näringslivsklimat i landet. Att exkludera Sveriges hundratusentals egenföretagare från friskvårdsreformen är orättvist och ogenomtänkt. Sverige behöver starka och friska företagare, som kan arbeta för vår välfärd och näringsidkarnas självförverkligande.

STOPPA DÖDSOLYCKORNA

Antalet arbetsplatsolyckor med dödlig utgång har minskat stadigt sedan 1950-talet.¹⁴ Under 2013 inträffade 33 dödsolyckor på svenska arbetsplatser, vilket motsvarar 0,7 dödsfall per 100 000 förvärvsarbetande. Dödsolyckorna återfinns i huvudsak inom olycksdrabbade branscher som jord- och skogsbruk. Men även inom gruppen företagare, som är överrepresenterad i statistiken. Under perioden 2007–2013 var antalet dödsolyckor bland anställda 1,1 fall på 100 000 förvärvsarbetande, samtidigt som olyckorna var 3,2 per 100 000 företagare.¹⁵

En av förklaringarna är givetvis att det finns många egenföretagare bland de olycksdrabbade branscherna. En annan kan vara att olyckor uppstår vid kontroll av det genomförda arbetet. Oavsett grunderna måste det höga antalet dödsolyckor bland företagare i Sverige analyseras noggrant. Målet måste vara att införa en nollvision för dödsolyckor bland företagare i Sverige.

Arbetsgruppen föreslår

- Att välfärdssystemet måste likställas mellan arbetstagare och företagare.
- Att handläggningstiden för att godkänna ett företag som bisyssla måste minskas.
- Att en översyn görs av hur sjukpenninggrundande inkomst (SIG) ska beräknas för småföretagare och kombinatörer.
- Att arbetsgivarens sjuklöneansvar ska avskaffas.
- Att det ska bli enklare för egenföretagare över 55 att välja en karensdag.
- Att arbetslöshetsförsäkringen ska vara statlig och gälla alla på arbetsmarknaden.
- Att tiden innan man kan få förnyad a-kassa som företagare förkortas.
- Att det ska vara möjligt för en arbetslös företagare att söka uppdrag med bibehållen a-kassa.
- Att socialförsäkringssystemet ska fungera för företagsamma föräldrar.
- Att näringsidkare ska tillåtas att driva företag under föräldradigheten med bibehållen föräldrapenning.
- Att samma regler för friskvårdsbidrag ska gälla för alla bolagsformer.
- Att en nollvision införs för dödsolyckorna bland företagare.

13 Arbetsgivares subvention av motion och friskvård i vissa fall, Dnr 131 176330-15/111, Skatteverket 2015.

14 SOU 2015:21, sid 204.

15 SOU 2015:21, sid 205.

Valet i välfärden ger välstånd

Liberalismen vilar på idén om att hålla två tankar i huvudet samtidigt. Både ett socialt perspektiv, för att värna de svagaste i samhälle och ett frihetligt perspektiv, för att vi älskar att se självständiga individer växa, utvecklas och starta företag. Kombinationen av dessa två perspektiv till en välbalanserad helhet är grunden till socialliberalismen.

Genom att bryta de tidigare offentliga monopolen har de anställda fått möjlighet att starta företag och förverkliga nyskapande idéer om hur verksamheten ska bedrivas. I huvudsak är det företagssamma kvinnor som utifrån sina tidigare anställningar i kommuner och landsting och erfarenheter startat nya företag inom välfärden.¹⁶ Företagaren känner sin bransch och skapar en vara eller tjänst som svarar mot ett synliggjort behov. Så har entreprenörer verkar i alla tider.

KVALITET ISTÄLLET FÖR FÖRBUD

Nu hotas den positiva utvecklingen inom vårdföretagandet av ett näringsförbud från den rödgröna regeringen. Regeringens särskilda utredare, Ilmar Reepalu, har lämnat sitt första betänkande om hur den offentliga finansieringen av privat utförda välfärdstjänster ska regleras. Betänkandet ”Ordning och reda i välfärden” (SOU 2016:78) anger hur regeringen vill begränsa vinstuttaget, utan tanke på vilken kvalitet som uppnås i verksamheten.

Att införa ett vinstförbud för företagen inom vård och omsorg är en begränsning av företagandet som saknar motstycke i svensk näringslivshistoria. Möjligtvis kan det jämföras med ambitionen att genom löntagarfonder socialisera svenska företag på 1970- och 80-talen. Det är svårt att förstå en reform som slår blint mot välfungerande verksamhet och som dessutom riktar sig mot kvinnors företagande. Inget vinstförbud ska införas inom välfärdssektorn. Kvalitet ska vara ledstjärnan för verksamheten och inte sättas i motsatsförhållande till ett eventuellt vinstuttag.

KRAV PÅ VALFRIHET

Sedan 1990-talet har den offentliga sektorn i Sverige genomgått en valfrihetsrevolution som öppnat vägen för patientmakt och entreprenörskap inom vård, skola och omsorg. Inom övriga områden, socialtjänst och övrig hälso- och sjukvård, är det frivilligt för kommuner, landsting och regioner att införa valfrihetssystem. Liberalerna och alliansregeringen tog ytterligare viktiga steg för att öka valfrihet genom lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). LOV reglerar de fall när myndigheter konkurrensutsätter delar av sin verksamhet och låter medborgaren välja utförare bland olika leverantörer.

LOV har flyttat makten från politiker till de som står närmast vården och de individuella förutsättningarna, det vill säga utförarna och brukarna. Vårdval och en mångfald av vårdgivare har bidragit till ökad tillgänglighet, kortare väntetider och effektivare användning av vårdens resurser.¹⁷ Valfrihetslösningar (upphandlingar enligt LOV) är en framgångssaga som bör implementeras i alla landets regioner och kommuner.

Arbetsgruppen föreslår

- Att inget vinstförbud ska införas inom välfärdssektorn.
- Att LOV införs i alla kommuner, landsting och regioner.

¹⁶ Mångfald i näringslivet, Tillväxtverket 2014, sid 12.

¹⁷ Bättre tillgänglighet, kapade köer och mer vård för pengarna. Privata vårdgivare gör skillnad i sjukvården, Vårdföretagarna 2014, sid 39.

Finansiering för företagare

En av de största svårigheterna som möter ett nystartat företag i Sverige är hur bolagets affärsplan – hur god den än må vara – ska kunna omsättas i faktiskt företagande. Att realisera en ny affärsidé är svårt för ett litet eller medelstort företag, som saknar de ekonomiska resurser som etablerade aktörer redan har. Många företag anger bristande finansiering som ett stort tillväxthinder. För en nyföretagare som ännu inte kan visa på några intäkter är finansieringsutmaningarna ännu större. Ofta hänvisas företagaren i dessa lägen till att finansiera sina tillväxtskapande drömmar med eget kapital eller lån från nära och kära.

Enligt Företagarna är ett av de främsta hindren för expansion och nyanställning svårigheten att få finansiering.¹⁸ Över hälften av alla Sveriges småföretagare anser att det är ganska eller mycket svårt att få extern finansiering till löpande verksamhet och investeringar. Ett fungerande finansieringssystem för små- och medelstora företag som står inför en expansion skapar både jobb, tillväxt och ökade intäkter till vår gemensamma välfärd.

Som liberaler ser vi marknaden som den främsta vägen för att lösa de växande företagens finansieringsutmaningar. För att stimulera marknaden kan det dock finnas behov att se över befintligt regelsystem för att underlätta för investerarna och undanröja hinder som försvårar möjligheterna till investeringar. Särskilt om man vill satsa på sitt eget företag.

SATSNINGAR PÅ DEN EGNA VERKSAMHETEN

9 av 10 företag finansierar sina satsningar genom den egna löpande verksamheten.¹⁹ Här kan många liberala reformer genomföras för att göra det enklare, roligare och friare att satsa på våra välfärdsskapare. Det måste bli enklare att satsa på den egna verksamheten och ta hjälp av aktörer som är villiga att investera.

INVESTERINGSAVDRAG

I Inkomstskattelagen (1999:1229) 43 kap. finns regler för fysiska personers och dödsboms rätt att göra avdrag för en del av betalningen vid förvärv av andelar i företag av mindre storlek (investeraravdrag). Investeraravdraget är en positiv reform för att främja tillgången av kapital för mindre företag. Systemet är dock för snävt begränsat.

Investeringar får enbart göras i aktiebolag och ekonomiska föreningar (43 kap. 2 §). Investeraravdrag får bara göras om företaget har ett löneunderlag som uppgår till minst 300 000 kronor (43 kap. 15 §) och avdraget får uppgå till högst 650 000 kronor per beskattningsår (43 kap. 21 §). Begränsningarna i lagen exkluderar på ett effektivt sätt mindre företag som vill växa och ta nästa steg i sin expansion.

PERSONALOPTIONER

Personaloptioner är en väg att gå för ett expanderande företag som vill växa utan extern finansiering. Istället för att säkra finansiering för personalens lön erbjuder näringsidkaren den högkvalificerade personalen delägarskap i företaget genom optioner. De anställda kan då acceptera en lägre lön inledningsvis, för att få möjligheten att ta hem en större vinst senare när aktierna realiseras.²⁰

18 Småföretagen vill växa - men saknar finansiering, Företagarna 2015, sid 3.

19 Småföretagen vill växa - men saknar finansiering, Företagarna 2015, sid 15.

20 Optioner, beskattning och entreprenöriellt företagande, Institutet för Näringslivsforskning 2012, sid 8.

Detta är en vanlig finansieringsmodell för mindre, nybildande, snabbt växande företag, så kallade startups.

I Sverige beskattas personaloptioner som löneinkomster med en total skattesats på 57 procent. Dessutom betalar bolaget arbetsgivaravgifter ovanpå bruttolönen. Detta är orimligt med tanke på vad optionerna är för något och den funktion som dessa fyller. Det rimliga är att se optionerna som aktier och därmed beskatta dem som inkomst av kapital vid det tillfälle då aktierna avyttras.²¹

PERIODISERINGSFOND

Ett företags första tid är ofta kritiskt. För att underlätta nyföretagande och ge ett nytt företag goda förutsättningar att växa under de första fem åren bör reglerna för periodiseringsfonder ses över och utökas. Avdrag för avsättningar i periodiseringsfonder regleras i Inkomstskattelagen 30 kap. När resultatet av näringsverksamhet beräknas får näringsidkaren göra avdrag för avsättning till periodiseringsfond. Avdraget beskattas när näringsidkaren önskar det, dock inom sex år. Detta för att parera goda år mot dåliga, men även för att möjliggöra en starkare start för bolaget.

Enskild näringsverksamhet eller fysisk person som är delägare i svenska handelsbolag får göra avdrag med högst 30 procent av inkomsten. Juridiska personer får göra avdrag med högst 25 procent. **För att förenkla för företagen, ge ökade incitament att spara kapital i det egna bolaget och gynna vidareutveckling genom att tillgängliggöra mer kapital i företagets början bör reglerna för periodiseringsfond ses över.**

Systemet för periodiseringsfond likställs mellan samtliga bolagsformer till 30 procent, som idag är procentsatsen för enskilda näringsidkare och handelsbolag. Avdrag för periodiseringsfond höjs till 50 procent under ett företags första fem år. Risken för överutnyttning av systemet bedöms som liten då beloppet i periodiseringsfonden måste beskattas inom en sexårsperiod.

EKONOMISKT STÖD UTAN MOTPRESENTATION

Bristen på finansiering för nystartade företag har lett till innovativa finansieringslösningar som så kallad gräsrotsfinansiering, ”Crowd Funding” på engelska. I fallet med Crowd Funding handlar det om att finansiärer stöttar ett bolag med mindre belopp – ofta via en hemsida – för att en affärsidé ska kunna möjliggöras. Om någon typ av motprestation ges från det bolag som mottar investeringen faller transaktionen under lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Lagen gäller dock inte då finansiärer ger något till bolaget utan önskan om motprestation, så kallad ”Crowd Giving” (se lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler 2 kap. 1 § e contrario).

Enligt Polisens rapport ”Fakta om tiggeri” är det inte straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag att be om ekonomiskt stöd utan någon motprestation.²² Inom vissa politiska partier höjs nu röster om att reglera formerna för att lämna ekonomiskt stöd utan motprestation. Främst genom någon form av ”tiggeriförbud”. En sådan reglering skulle innebära en ökad regelbörda för de bolag som söker initial finansiering genom crowdgiving. Att detaljstyra människors investeringar kan inte ses som liberalt.

STATLIGT RISKKAPITAL

Det statliga riskkapitalet är en marknadsekonomisk anomali, som i vissa fall kan vara behövligt, men långtifrån eftersträvävärt. Det statliga riskkapitalet fyller en funktion där marknaden av ett eller annat sätt inte fungerar, eller där glesbygd och geografiska utmaningar försvårar företagens kapitalförsörjning. Det finns dock inget egenvärde i att ha ett så omfattande statliga riskkapital som vi har idag. De statliga utgifterna på detta område skulle exempelvis kunna omformas till utökad investeringsavdrag för entreprenörers satsningar på sina egna och andras bolag. Detta måste utredas nogga.

21 Optioner, beskattning och entreprenöriellt företagande, Institutet för Näringslivsforskning 2012, sid 11.

22 Fakta om tiggeri, Polisen 2014, sid 1.

När det statliga riskkapitalet satsas är det ofta för lite och för sent. Riksrevisionen har i sin rapport ”Statens insatser för riskkapitalförsörjning – i senaste laget” (RiR 2014:1) pekat på att det statliga riskkapitalet inte når de små och nystartade företag som enligt regleringsbrevens ska ta del av de avsatta tillgångarna. Endast 0,2 % av företagen i den så kallade ”såddfasen” får ta del av det statliga riskkapitalet. Höga räntor, höga administrativa kostnader och långa beslutstider gör det statliga riskkapitalbolagen till olämpliga tillväxtfinansierare enligt organisationer som Svenskt Näringsliv och Företagarna.

KOMPLETTERANDE STÖD TILL SMÅ- OCH MEDELSTORA FÖRETAG

Lejonparten av företagens finansiering sköts på ett fullgott sätt på den fria marknaden, men det finns även exempel på tillfällen då stöd från statliga investeringsfonder kan vara på sin plats. Aktörer som ALMI Företagspartner ska fungera som ett komplement till de kommersiella bankerna och rikta in sig på de nystartade bolag som kan ha svårt att hitta traditionell finansiering. Framförallt på grund av att de är nystartade och därmed är svårare att värdera.

ALMIs investeringar får inte skapa några undanträngningseffekter, där privata investerare som skulle kunna fylla det aktuella behovet. Istället bör verksamheten riktas mot att stärka just de aktörer som marknaden inte satsar på. Det kan handla om nystartade företag utan kapital, eller där näringsidkaren inte har något eget kapital som kan fungera som säkerhet för ett eventuellt lån.

ALMI bör utveckla ett mikrolån av CSN-modell för de entreprenörer som står beredda att bidra till vår gemensamma välfärd. Att gå från exempelvis studier till företagande kommer i denna modell att kännas enklare, smidigare och tryggare för den unga entreprenören. Precis som CSN-lånet innebär det en investering som staten gör på den enskilde, men som återbetalar sig över de kommande åren i form av ökade intäkter till statsbudgeten.

ETT NYTT STARTA EGET-BIDRAG

Den som är arbetsökande kan idag få stöd genom Arbetsförmedlingens program ”Stöd till start av näringsverksamhet”.²³ Detta utgör kärnan i det så kallade ”starta eget-bidraget” och erbjuder ett bidrag till försörjningen under inledningen av företagets verksamhet. För att fler ska våga ta steget till företagande och egen försörjning måste starta eget-bidraget ses över och samlas till en insats samordnad av en aktör som känner företagarnas förutsättningar.

Idag faller starta eget-bidraget under Arbetsmarknadsdepartementet och Arbetsförmedlingen. En bättre hemvist för det statliga stödet för nyföretagande är att handläggningen av starta eget-bidrag flyttas till Tillväxtverket under Näringsdepartementet. Myndigheten har uppdrag inom entreprenörskap och regional tillväxt och bör även ansvara för denna insats. Starta eget-bidraget bör även utökas till att även omfatta nyanlända som vill starta eget.

Starta eget-bidraget bör även utökas till att omfatta grupper som tidigare har haft det svårt att ta steget från utanförskap till företagsamhet. Nyanlända som vill starta eget ska kunna ta del av starta eget-bidraget så snart personen har beviljats uppehållstillstånd. För personer med försörjningsstöd är vägen till företagande också snarig. Istället för att tvingas välja mellan bidrag och företagande bör en person med försörjningsstöd som startar ett enskilt bolag kunna behålla sitt bistånd under sex (6) månader från det att firman registrerades.

23 Stöd till start av näringsverksamhet, Arbetsförmedlingen 2017:1.

Arbetsgruppen föreslår

- Att en utredning tillsätts för att liberalisera reglerna för investeraravdraget i Inkomstskattelagen med målet att inkludera fler investerare och fler bolag i reformen.
- Att investeraravdraget ökas till att uppgå till högst 1 miljoner kronor per beskattningsår.
- Att personaloptioner ska beskattas som kapitalinkomster vid det tillfälle då aktierna avyttras och inte beskatta dem som arbetsinkomst i samma stund som optionen delas ut till den anställde.
- Att systemet för periodiseringsfond likställs mellan samtliga bolagsformer till 30 procent.
- Att avdrag för periodiseringsfond höjs till 50 procent under ett företags första fem år.
- Att inget tiggeriförbud eller motsvarande begränsning i äganderätten införs.
- Att en förutsättningslös utvärdering genomförs avseende det statliga riskkapitalet där fördelar och nackdelar mäts och jämförs med alternativa investeringar som kan komma de små- och medelstora företagen till del.
- Att eventuella undanträngningseffekter som det statliga riskkapitalet skapar utreds.
- Att undersöka möjligheten till en sänkning av ALMIs utlåningsränta.
- Att ALMIs anslag riktas mot fördjupad analys och kunskapsinhämtning avseende finansieringsmöjligheter i små- och medelstora företag.
- Att ALMI ska utveckla ett mikrolån av CSN-modell som varje enskild näringsidkare kan nyttja.
- Att Ansvaret för starta eget-bidrag flyttas från Arbetsförmedlingen (Arbetsmarknadsdepartementet) till Tillväxtverket (Näringsdepartementet).
- Att starta eget-bidraget utökas till att även omfatta nyanlända som vill starta eget.
- Att starta eget-bidragets bortre parentes förlängs från 6 till 9 månader.
- Att en person med försörjningsstöd ska kunna behålla sitt bistånd under sex (6) månader från det att personens enskilda firma registrerades

Kvinnors företagande

Liberalerna strävar efter ett jämställt arbetsliv och ett jämställt företagande mellan män och kvinnor. I vissa avseenden, på arbetstagarsidan, ligger Sverige långt fram, men när det gäller kvinnors entreprenörskap krävs det krafttag. Endast 25 procent av företagen i Sverige drivs av en kvinna.²⁴ Det är lägre än EU:s genomsnittliga nivå, där 31 procent av företagen drivs av en kvinna.²⁵ Vi måste bryta mönstret och ge fler kvinnor möjligheten att starta och driva företag.

Enligt Global Entrepreneurship Monitor (GEM) har kvinnors entreprenörskap i Sverige minskat dramatiskt under de senaste åren. I 2015 års undersökning sjönk andelen kvinnor som driver företag i tidiga faser från dryga 6 procentenheter till knappt 4 procentenheter, vilket är en minskning med närmare 40 procent. Dessutom sjönk den svenska andelen kvinnor i företagande från 8,2 procent år 2013 till 6,7 procent år 2014. Det innebär att Sverige rasade från 10:e till 18:e plats bland de 29 jämförbara länder som karakteriseras som innovationsdrivna.²⁶ Den negativa utvecklingen syns även i Entreprenörskapsforums statistik.²⁷

En av anledningarna till att kvinnors företagande minskar kan vara att kvinnors företagande får mindre uppmärksamhet än tidigare. Självklart är generella insatser för att stimulera startande av företag viktiga, men det kan behövas extra insatser för att synliggöra kvinnors företagande och synliggöra förebilder. Liberalerna och den tidigare alliansregeringen initierade programmet ”Främja kvinnors företagande”(2008-2014), som innehöll fyra delprogram:

- Information, rådgivning och affärsutveckling
- Insatser inom nationella program – ägarskifte, entreprenörskap och mentorskap
- Utveckling av finansieringsmöjligheter
- Attityder och förebilder.

Den nuvarande regeringen har dock lagt ned verksamheten. Vi anser att den snarast måste återskapas. Vi behöver fler kvinnor som tar steget till företagande. Det avbrott som har skett i den positiva utvecklingen när det gäller kvinnors företagande bör utredas av en kriskommission.

FÖRBÄTTRADE FINANSIERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Idag råder en stor snedfördelning vad gäller utfallet av finansieringsmöjligheterna på marknaden. Nästintill 90 % av allt riskkapital går till män. För att bredda ALMIs satsningar mot invandrande entreprenörer initierades ALMI IFS för att särskilt arbeta mot målgruppen och dess svårigheter att nå finansiering. En liknande verksamhet, riktad mot kvinnors företagande, bör skapas inom ALMI.

Arbetsgruppen föreslår

- Att det tidigare programmet för att främja kvinnors företagande återskapas.
- Att en kriskommission tillsätts för att utreda hur regeringens politik drabbat kvinnors företagande.
- Att ALMI ges i uppdrag att grunda en ALMI IFS liknande verksamhet riktad mot kvinnor.

24 Mångfald i näringslivet, Tillväxtverket 2014, sid 10.

25 Statistical Data on Women Entrepreneurs in Europe, Publications Office of the European Union 2014, sid 7.

26 GEM – Global Entrepreneurship Monitor: Sweden.

27 Entreprenörskap i Sverige – Nationell rapport 2015, Entreprenörskapsforum 2015, sid 15.

Mot en mer rättvis arbetsrätt

På en arbetsmarknad som förändrar sig snabbt, med affärer och avtalsrelationer som grundas och upphör med en knapptryckning på en global marknad, måste spelreglerna mellan arbetsgivare och arbetstagare på arbetsmarknaden förändras för att bättre svara upp mot verklighetens förutsättningar. Sveriges välstånd vilar på frihet, företagsamhet och företagsamma individer på såväl arbetsgivar- som arbetstagarsidan. Näringslivet är inte bara beroende av entreprenörer som agerar visionärt, tar risker, investerar och sätter människor i jobb. Varje företag som växer och expanderar vilar lika mycket på sina anställda.

Vägen mot en ny jobbrätt på Sveriges arbetsmarknad går genom en förbättrad anpassningsförmåga som både infattar näringsidkare och deras anställda. I Globaliseringskommissionens slutbetänkande (Ds. 2009:21) pekades förändringar i lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) som eftersträvansvärda för att reformera för att skapa en ökad trygghet på arbetsmarknaden.

Ett mål är självfallet att så många som möjligt ska känna trygghet i anställningen. Men ordet trygghet i arbetsmarknadssammanhang måste kvalificeras. Knappast något enskilt arbete kan garanteras i vår tid. Tryggheten ligger inte i första hand i lagbestämmelser utan snarare i omställningsförmågan.²⁸

Sveriges arbetsmarknad fungerar inte tillräckligt bra och för näringsidkarna innebär delar av lagstiftningen inom arbetsrätten reella näringshinder. Dagens regler för anställningsskydd är inte anpassade efter dagens arbetsmarknad där majoriteten av företagen är små- eller medelstora. Där endast en minoritet har tecknat kollektivavtal och där konjunkturförändringar måste pareras på en global marknad.

Många växande och specialiserade företag hittar inte rätt arbetskraft. Ytterligare har hittat rätt arbetskraft, men kan inte anställa personen då en tidigare anställd står före i kön för att återanställas. Arbetsrätten måste moderniseras till en ny jobbrätt grundad på personlig kompetens snarare än anställningstid.

FÖRLÄNGD PROVANSTÄLLNING

Under 1970-talet lades grunden för anställningsskyddslagstiftningen så som den ser ut idag. Det var en tid präglad av industri och stordriftsfördelar på en marknad som i vissa delar inte var konkurrenssatt. En anställning antogs vara en konstant som kunde vara från arbetsstart till pensionen. 1974 antogs lagen om anställningsskydd och 1982 regler om provanställning och anställningsformen visstidsanställning.²⁹

Enligt LAS 6 § Avtal får avtal träffas om tidsbegränsad provanställning, om prøvotiden är högst sex månader. Sex månader är för kort tid för att på ett adekvat sätt kunna utvärdera potentialen hos en anställd. Tiden för en provanställning bör ökas till ett år.

KOMPETENS FRAMFÖR TURORDNING

Under de senaste decennierna har lagen om anställningsskydd ändrats och progressiva tillägg har kommit till stånd. Liberalerna fick tillsammans med de övriga allianspartierna och Miljöpartiet igenom ett småföretagsundantag till turordningsreglerna i början av 2000-talet.³⁰ Enligt lagen om anställningsskydd 22 § får en arbetsgivare med högst tio arbetstagare oavsett antalet turordnings-

28 Globaliseringsrådets slutrapport (Ds. 2009:21), sid 68.

29 Prop. 1981/82:71.

30 2000/01:AU4 s. 8.

kretsar undanta högst två arbetstagare som enligt arbetsgivarens bedömning är av särskild betydelse för den fortsatta verksamheten.

Mot bakgrund av dagens förändrade förutsättningar på arbetsmarknaden – både för små-, medelstora, men även större företag – bör turordningsprincipen vid uppsägning på grund av platsbrist upphöra. Genom att avskaffa den 22 § i lagen om anställningsskydd förenklas reglerna för näringsidkaren och tydligheten blir större hos arbetstagaren. Kompetens snarare än tid på firman avgör anställbarheten vid en eventuell neddragning. Detta motverkar även eventuella ”tröskeffekter” som skulle kunna uppstå då medelstora företag drar sig för att öka sitt anställningsavtal bortom de tio personerna i LAS 22 § av rädsla för inlåsnings effekterna.

FÖRETRÄDESRÄTTEN

Enligt lag (1982:80) om anställningsskydd (LAS) 25 § har en arbetstagare som sagts upp på grund av arbetsbrist och varit anställd i mer än tolv månader, företrädesrätt till återanställning i det företag där personen tidigare jobbade. Återanställningsrätten har förekommit i kollektivavtal på arbetsmarknaden innan reglerna infördes i lagstiftningen.

Institutet är en av de systematiska stelheter som byggts in i den svenska arbetsrätten. Bristen på frihet för näringsidkaren drabbar firman som snabbt vill lämna lågkonjunktorens neddragningar och skala upp produktionen i högkonjunktur. Att då begränsa näringsidkarens val av spetskompetens som behövs för återhämtningen är inte bara onödigt krångligt för näringsidkaren, det riskerar dessutom företagets långsiktiga tillväxt. I förlängningen riskerar lagstiftningen att värna ett jobb på bekostnad av flertalet vid en eventuell senare expansion.

Frågan om företrädesrättens förutsättningar och användningsområde på arbetsmarknaden har bland annat behandlats i Inhyrning och företrädesrätt till återanställning (SOU 2014:55), med särskild bärning mot potentialen att kringgå lagstiftningen genom att nyttja inhyrd arbetskraft istället för en eventuell återanställning. Ingen ny lagstiftning har dock aktualiserats. Från Liberalernas perspektiv framstår principen som föråldrad sedd mot bakgrund av dagens förändrade förutsättningar för näringslivet. I valet mellan friheten att välja sin anställda och att prenumerera på en anställning ser Liberalerna det första alternativet som tyngre vägande.

PROPORTIONALITETSKRAV FÖR STRIDSÅTGÄRDER

Av regeringsformen 2 kap. 14 § följer att ”En förening av arbetstagare samt arbetsgivare och en förening av arbetsgivare har rätt att vidta stridsåtgärder på arbetsmarknaden, om inte annat följer av lag eller avtal.” I denna lagtext saknas den proportionalitetsprincip som i övrigt fått ett brett genomslag i den svenska lagstiftningen. Rätten till stridsåtgärder på arbetsmarknaden gäller oavsett om de riktas mot stora företag eller mot mindre företag med kanske 2-3 anställda. Undantaget är om företaget är ett soloföretag eller om företagarens familjemedlemmar är arbetstagarna (MBL 41 b §).

Under de senaste åren har oproportionerliga stridsåtgärder från vissa fackförbund lett till uppmärksammade fall i media. Storskaliga stridsåtgärder mot små företag med några få anställda har drabbat näringsidkarna hårt. Företag med en redan pressad ekonomi kan riskera konkurs när ett stort fackförbund ställer sina tillgångar mot det lilla företagets begränsade resurser.

Det behövs en bättre balans mellan fackföreningar och arbetsgivare i konfliktsituationer. En konfliktåtgärd som kostar lite för den ena parten men får stora konsekvenser för motparten eller tredje man måste kunna ställas under en proportionalitetsbedömning. Utgångspunkten att alla företag per definition skulle vara så stora att de kan möta sig med strejkhöret från ett stort fackförbund strider mot den svenska lagstiftningens principiella stöd för svagare parter. Verkligheten är dock att 99 % av landets företag är småföretag. För att stödja dessa måste ett proportionalitetskrav för fackens stridsåtgärder införas. Vi anser dessutom att fackliga möjligheten till sympatiåtgärder bör ses över, det har varit fler oskyldiga småföretagare som drabbats vid konflikter de ofta inte kan påverka.

Arbetsgruppen föreslår

- Att provanställningstiden enligt lagen om anställningsskydd 6§ ökas från ett halvår till ett år.
- Att principen om turordning vid uppsägning tas bort för småföretag under 10 anställda samt att undantaget vid uppsägning utökas till 5 personer för medelstora företag under 49 anställda.
- Att den så kallade företrädesrätten avskaffas.
- Att ett proportionalitetskrav införs vid stridsåtgärder på arbetsmarknaden.
- Att utreda ett förbud till sympatiåtgärder för att straffa enskilda småföretag

Skydda företagen – stoppa brottslingarna

För Sveriges liberala parti är frihet något som både föds genom individens drivkraft och den sociala grund som samhället vilar på. Friheten består både i potentialen att söka sin egen lycka, men även i friheten från förtryck från såväl orättmätiga lagregler som från kriminella element. En näringsrik politik för Sveriges företag handlar inte bara om att se över det offentliga regelverket, utan även att garantera näringsidkarnas säkerhet och egendom undan bedragare och våldsverkare. Att som samhälle stå upp för och skydda näringsidkarna är att värna det allmännas främsta intäktskälla.

Varje år utsätts tusentals företagare för brott och bedrägeriförsök från kriminella och oseriösa aktörer.³¹ Omfattningen av brottsligheten är inte helt klarlagd, inte bara för att anmälningsgraden inom vissa brott är låg, utan för att tydlig statistik från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) saknas.³² Den nationella trygghetsundersökningen mäter inte alla brott som begås mot juridiska personer. Detta måste åtgärdas genom ändrade direktiv till Brottsförebyggande rådet.

PRIORITERA FÖRETAGEN

Egendomsskyddsutredningen, som tillsattes av Liberalerna och alliansregeringen, har behandlat flera frågeställningar avseende ett utökat stöd för brottsutsatta företagare i Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85).³³ Dock återstår mycket att göra för att garantera våra välfärdsskapare ett tryggt företagande. Polisen måste få ökade resurser och direktiv att prioritera brott mot juridiska personer lika högt som personbrotten.

Vid sidan av direkta tillgreppsbrott och brott som utsätter näringsidkaren för våld eller hot om våld är ekonomisk brottslighet ett gissel för landets företagare. Omkring hälften av alla bedrägerier riktas mot företag.³⁴ Samtidigt finns det, enligt BRÅ, fortfarande en ”stor obalans mellan brottsvolymen och de tillgängliga utredningsresurserna”.³⁵ Företagsbedrägerier, bluffakturor och rena företagskapningar tär på näringsklimatets fundament. Om inte samhällskontraktet upprätthålls av den stat som företagaren förser med skattepengar kommer färre entreprenörer våga ta steget till eget företagande. Ekonomisk brottslighet måste beivras på alla nivåer.

31 Företagarpanelen, Svenskt Näringsliv 2015.

Lindberg, H. M., Karlson, N., & Grönback, J. (2015). Svenska konfliktregler i ett internationellt perspektiv. Stockholm: Ratio.

32 Nationella trygghetsundersökningen 2016, BRÅ 2017, sid 24.

33 SOU 2013:85.

34 Bedrägeribrottsligheten i Sverige, BRÅ 2016:9, sid 183.

35 Bedrägeribrottsligheten i Sverige, BRÅ 2016:9, sid 13.

EN SVAGARE PART I BEDRÄGERIER

Idag finns det ett antal kriminella aktörer som livnär sig på att vilseleda företagare och lura dem på pengar. Genom internet och massproducerade postala utskick luras småföretagare i hela landet att godkänna bluffakturor eller värdelösa tjänster som erbjuds per telefon. Särskilt svårt drabbas de småföretagare som driver sin verksamhet utan en ekonomiavdelning eller anställda jurister. Staten måste stå upp för dessa företagare och anpassa lagstiftningen efter deras förutsättningar. En genomlysning av lagstiftningen på detta område är nödvändig. Utgångspunkten bör vara att den brottsutsatta småföretagaren ska ses som en svagare part³⁶ i förhållande till den kriminella aktör som livnär sig på bedrägerier.

Med ett perspektiv som tar hänsyn till den enskilde näringsidkarens förutsättningar kan det offentliga stötta den brottsutsatta företagaren. Idag förekommer det exempel på att bedragare vänder sig till Kronofogden för att driva in en falsk faktura eller betalning för en värdelös produkt.³⁷ Inför hotet om att få en betalningsanmärkning är det många företagare som betalar av ren instinkt när Kronofogden står som avsändare på påminnelsen. Offentliga myndigheter måste åläggas en skyldighet att träda in för att hindra bedrägerier. Eller i vart fall inte stödja bedrägeribrotten.

Genom att se småföretagen för vad dessa egentligen är – svagare parter – kan viss konsumentlagstiftning bli tillämplig när avtalstolkningar ska göras. En bred utredning bör tillsättas för att analysera vilka rättsregler som kan anpassas efter småföretagens verkliga förutsättningar. Exempelvis bör småföretag kunna ansluta sig till spärregistret för telefoni, det så kallade ”NIX-registret”, på samma sätt som privatpersoner kan göra. Detta för att undvika telefonbedrägerier.

TRYGG ANSTÄLLNING

För Liberalerna kommer friheten främst. Det gäller både friheten att söka ett jobb, men även arbetsgivarens frihet att välja en seriös och kompetent medarbetare. För att en näringsidkare ska kunna säkerställa att den anställde kommer att berika företaget måste arbetsgivaren ha möjlighet att kontrollera arbetstagarens bakgrund. Exempelvis genom att begära ut ett utdrag ur belastningsregistret av den som söker jobb.

Belastningsregistret är en förteckning över vilka brott en person har begått. I dag är det upp till arbetsgivaren att göra en avvägning mellan behovet av ett utdrag från belastningsregistret och personens integritet. Utredningen Registerutdrag i arbetslivet (SOU 2014:48) har dock föreslagit att denna rätt ska begränsas och ställas under särskild rättslig reglering.

Kritik om att dagens system riskerar att sålla bort brottsdömda vid en anställningssituation är samtidigt det starkaste argumentet för att inte förändra dagens system. En eventuell förändring i belastningsregistrets preskriptionstid kan vara aktuell på andra rättsområden. Men det kan inte användas som ett argument mot näringsidkarens frihet att kunna kontrollera de personer som ska delta i näringsverksamheten.

Arbetsgruppen föreslår

- Att Brottsförebyggande rådet (BRÅ) tydligt ska kartlägga och föra statistik över brotten mot Sveriges företag.
- Att polisen ges ökade resurser och tydliga direktiv att prioritera brott mot juridiska personer.
- Att straffmätningen för brott mot företag skärps.
- Att småföretag ska ses som en svagare part i tvister med företag som dömts för upprepade bedrägerier eller som leds av huvudmän som dömts för samma brott.
- Att offentliga myndigheter ges skyldighet att inte utan egen bedömning bistå företag som dömts för upprepade bedrägerier eller som leds av huvudmän som dömts för samma brott.

36 Se lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område 36 § samt NJA 1987 s. 639.

37 SOU 2015:77, sid 247.

- Att en bred utredning bör tillsättas för att analysera vilka rättsregler som kan anpassas efter småföretagens verkliga förutsättningar som "svagare part".
- Att företag ska kunna ansluta sig till NIX-registret för telefoni.
- Att en arbetsgivare ska kunna begära att en arbetssökande ska visa upp utdrag ur belastningsregistret vid anställning.

Utbilda företagare

Utbildningsväsendet måste bli bättre på att göra skolgången till en naturlig ingång till företagandet. Inom de teoretiska utbildningarna behövs samma tydliga koppling till företagandet som lärlingsutbildningen nu har lyckats etablera inom de praktiska utbildningarna. Det svenska utbildningsväsendet måste bli bättre på att lyssna in branschernas behov av välutbildad arbetskraft.

STÄRK LÄRLINGSUTBILDNINGEN

För att företagen snabbt och smidigt ska kunna kanalisera kraften hos en ung individ som vill förkovra sig inom det praktiska lärandet måste lärandet ske i jobbet, på jobbet. Liberalerna anser att lärlingsutbildningen ska utökas och i all väsentlighet förläggas hos det företag som tar emot en lärling.

För att lärlingsutbildningen ska fungera väl krävs det mycket tid och kraft för det företag som tar emot lärlingen. En del av lönen består i att se en ung yrkesutövare växa i sin roll, men även i att branschen förses med kompetens och yrkeskunnande som svarar mot företagets behov. För att den arbetsplatsförlagda utbildningen ska fungera är det viktigt att rollfördelningen mellan elev, utbildningsanordnare och företag är klar. Samt att parterna får skälig ersättning för sitt arbete.

I regeringens budgetproposition för 2016 anges att "Anordnarbidraget för lärlingsutbildning bör i större utsträckning villkoras med att det finns utbildade handledare på arbetsplatsen." Detta ställer orimliga krav på utbildningsanordnaren och den näringsidkare som tar emot en lärling. Speciellt om det rör sig om ett mindre hantverksföretag där företagaren är den ende anställda i bolaget (soloföretag). Om inte personen har handledarutbildning riskeras anordnarbidraget. Detta kommer att avskräcka många företagare som tidigare kunde tänka sig att ta emot en lärling mot ett mindre vederlag för sitt handledande.

FÖRETAGANDET BÖRJAR I SKOLAN

En god väg till nyföretagande är utbildningar i entreprenörskap i skolan. Där får ungdomar förverkliga sina idéer och pröva sina vingar som entreprenörer tack vare stöd från ideella aktörer som Ung Företagsamhet. Ung Företagsamhet är en ideell och obunden utbildningsorganisation med syftet att tillsammans med skolan införa entreprenörskap och ett engagerat näringsliv i utbildningssystemet. Tack vare Ung Företagsamhet och dess lokala organisationer har nära hälften av landets gymnasieskolor under 2009-2015 gett sina elever möjlighet att driva UF-företag.

Organisationen drivs av eldsjälur som vill ge barn och ungdomar möjligheten att träna och utveckla sina affärsidéer. Organisationen ger ut läromedel och bedriver verksamhet för grundskolan och gymnasiet. Organisationen stöds av offentliga medel, stiftelser och fonder samt det privata näringslivet. Från statens sida måste vi ta vårt ansvar och stötta Ung Företagsamhet i deras arbete. Det tjänar vi alla på. För har man väl provat sina vingar som företagare glömmar man det inte. För UF-alumner är chansen större att man startar företag och har jobb åtta år efter sina studier.

Fortfarande finns sektorer – exempelvis inom Vård- och omsorgsprogrammet och Estetiska programmet – där få elever erbjuds att läsa Ung Företagsamhet. Inom dessa sektorer måste det offentliga allokera resurser för att informera och stötta kommunala och privata utbildningsaktörer.

Målet ska vara att alla elever på Sveriges grundskolor och gymnasier ska erbjudas möjligheten att genomföra Ung Företagsamhets program och kunna skapa sina egna UF-företag.

Varje UF-lärare är en hjälte och varje UF-företag en inspirationskälla. För att stötta UF-lärarna bör de aviserade satsningarna på ökade lärarlöner kunna riktas mot denna grupp, så att skickliga och kompetenta lärare med entreprenörskapsfokus kan föra vidare sina erfarenheter till nästa generation.

Entreprenörskap är dock om ett vidare begrepp än företagande, det handlar om att ta fram och utveckla individers inneboende nyfikenhet, initiativförmåga och självförtroende redan från tidiga åldrar. I de tidiga skolåren handlar entreprenörskap om att utveckla elevernas entreprenöriella kompetenser.

Entreprenörskap, eller entreprenöriellt lärande, i skolan är således ett pedagogiskt förhållningssätt. Det är därför viktigt att entreprenörskap löper som en röd tråd genom hela utbildningssystemet. Både samhället och den rörligare arbetsmarknaden kräver idag andra kompetenser av den enskilda individen än tidigare. Då entreprenörskap i skolan tidigare främst har förknippats med de senare skolåren, och då särskilt med gymnasiet, föreslår vi att den skall utökas och ta sig längre ner i åldrarna. Det gäller både grundskolan, men även inom förskolan.

Arbetsgruppen föreslår

- Att lärlingsutbildningarna ska utökas och ske i samklang med branscherna som bäst känner kompetensbehoven hos företagen.
- Att anordnarbidraget för lärlingsutbildningen ska ökas.
- Att alla elever på Sveriges gymnasier och grundskolor ska erbjudas möjligheten att genomföra Ung Företagsamhets program och kunna skapa sina egna UF-företag.
- Att rikta löneökningarna i skolan mot UF-lärare motsvarande förestelärrareformen.
- Ge Skolverket i uppdrag att ta fram metoder och rekommendationer för att stimulera entreprenöriellt tänkande/lärande inom förskolan.

Öppna gränsen för företagandets Zlatan

Globaliseringen utmanar system och tankemönster. Den möjliggör handel och möten mellan människor på olika kontinenter. Den lyfter personer ur fattigdom och låter de svenska företagen utveckla sitt och – i förlängningen – statens välstånd. Den möjliggör för individer att lämna inskränkthet, våld och förtryck och resa mot fred och frihet. Globaliseringen är en frihetsvåg som sveper över världen, starkare än någon kraft vi tidigare har mött.

Som liberaler är vi i grunden optimister och tror på människan och människans potential. Vår politik bygger broar, inte murar. Vi öppnar våra hjärtan, vi sluter inte gränserna. Vi tror på individens potential, inte på blodsmystik och determinism.

För att vi som människor ska kunna utvecklas behöver vi möta andra människor. För att nya idéer ska formas måste influenser tillåtas komma från många olika håll. För att vårt välstånd ska kunna garanteras måste handelsvarorna kunna röra sig över kontinentgränserna. För att vårt näringsliv ska kunna utvecklas måste entreprenörer kunna komma till vårt land för att kunna förverkliga sig själva och sina affärsplaner. Snabbspår är nödvändiga för att fånga upp och behålla entreprenörtalanger på en global marknad. Gränsen ska alltid vara öppen för entreprenörskapets Zlatan som vill skapa sig en framtid och bidra till utvecklingen i Sverige.

FÖRKORTA ETABLERINGSTIDEN

Sveriges flyktingmottagande har varit stort under de senaste åren. Det leder till prövningar för kommunerna när nyanlända ska lotsas till bostad, försörjning och delaktighet i det svenska samhället. Men samtidigt finns här en fantastisk potential och entreprenöriell drivkraft som måste tas tillvara. Vi måste möta våra nya medborgare med jobb och möjligheter till företagande, inte passiviserande offentliga insatser. Enligt Riksrevisionen tar det mellan 7-10 år för en nyanländ att etablera sig i Sverige.³⁸

I stora invandrarländer ses företagandet som en mer naturlig försörjningsväg än i Sverige. Det är ett förhållningssätt som fortfarande inte fått spridning i vårt land och som gör att vi går miste om entreprenörskap, jobb och skatteintäkter. Att skapa och driva små nischade företag inom servicesektorn har varit vägen till integration för många nyanlända flyktingar i USA, Kanada och Australien. Så skulle det kunna vara i Sverige också.

I en globaliserad värld där företag tävlar om talanger på en internationell arbetsmarknad är det viktigt att våra myndigheter kan bistå företagen med snabb handläggning och expertstöd när så behövs. Arbetskraftsinvandring är en viktig del av företagets kompetensförsörjning.³⁹ Handläggningstiderna för arbetstillstånd måste begränsas till maximalt 30 dagar. Vid förseningar längre än 30 dagar ska vite utgå.

SAMLAT ANSVAR FÖR ETABLERINGAR

Varken Migrationsverket eller Arbetsförmedlingen har uppdraget eller kompetensen att identifiera företagare bland nyanlända, eller att möta entreprenörer som vill etablera sig och starta företag i nybyggerlandet Sverige. Ansvar för etableringen av entreprenörer bör flyttas till Sveriges myndighet för utrikeshandel, Kommerskollegium. Myndigheten arbetar idag med bland annat handelshinder samt när personer kommer i kläm mellan olika regelsystem inom EU.⁴⁰

Globaliseringens tid kräver innovativa lösningar och en offentlighet som kan omdisponera sin verksamhet efter de förändrade omständigheterna. Kommerskollegium har sedan myndigheten grundades haft ett flertal olika roller och funktioner. Vi anser att Kommerskollegium bör få ett samlande ansvar för företagsetableringar och entreprenörskapsmigration som passerat Business Swedens mandat och gått vidare till faktisk etablering i landet. Myndigheten ges i uppdrag att fungera som ”en väg in”-aktör⁴¹ för dessa parter som vill bidra till vårt välbefinnande. Längden på myndighetens serviceuppdrag kan exempelvis sträcka sig 24 månader från det att parten godkändes för F-skatt eller att företaget registrerades. Myndigheten bör även ges i uppdrag att ihop med Almi och SISP stimulera starten av internationella start up-miljöer i Sverige genom att samordna initiativ på lokal och regional nivå.

VÄRNA KOMPETENSEN

Kraven för att få uppehållstillstånd som egen företagare från ett land utanför EU/EES är allt för omfattande. Bland annat krävs att företagets varor, alternativt tjänster, produceras eller säljs i Sverige samt att entreprenören kan uppvisa att denne har tillräckligt med egna pengar för att kunna försörja sig och sin familj under de första två åren i Sverige.⁴² Innan uppehållstillstånd beviljats och nybyggaren startat sitt arbete. Detta är en oacceptabel politik som fjärrar, snarare än främjar nybyggare som vill starta och driva företag i Sverige. På samma sätt måste det bli enklare för spetskompetens att kunna rekryteras till Sverige.

För att fler nybyggare ska kunna ta steget till etablering och företagande i landet måste valideringen av nyanlända bli bättre. Idag finns det ett flertal offentliga aktörer som samordnar valide-

38 Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva? (RiR 2015:17), sid 9

39 Globalisering, arbetskraftens rörlighet och produktivitet. Underlagsrapport 23 till Globaliseringsrådet 2008, sid 71.

40 Förordning (2012:990) med instruktion för Kommerskollegium.

41 Handbok för ett bättre lokalt företagsklimat, Svenskt Näringsliv 2014, sid 35.

42 Se Utlänningslag (2005:716) 5 kap. 5 § samt MIG 2008:24.

ringar av olika slag. Som ett komplement till detta bör relevanta myndigheter ge organisationer och företag möjligheten att initiera egna valideringssystem tillsammans med aktörer på arbetsmarknaden. Inspiration kan tas från det välfungerande systemet för gesäller- och mästare som administreras av Sveriges Hantverksråd och deras huvudmän Hantverkarnas Riksorganisation, Företagarna och Svenskt Näringsliv.⁴³

Framtiden är global och det globala påverkar det lokala. Flödet av människor, varor och kapital påverkar oss och vår välfärdsmodell. Utvecklingen kan kännas främmande och skrämmande. Men för ett litet handelsberoende land i vår del av världen har den samtidigt utgjort en given förutsättning för vårt välfärdssystem. Vi behöver en "svensk dröm" på samma sätt som grundlagsfäderna i USA formulerade sin "American Dream". I dess finaste form handlar det inte varifrån du kommer, utan vad du kan bidra med. Vi måste öppna gränsen för företagandets Zlatan.

Arbetsgruppen föreslår

- Att handläggningstider för arbetstillstånd ska begränsas till maximalt 30 dagar.
- Att vite ska utgå om handläggningstiderna för arbetstillstånd överskrider 30 dagar.
- Att ansvaret för att hantera arbetsvisum övertas av Kommerskollegium. Myndigheten tillförs resurser från övriga förvaltningsmyndigheter.
- Att Kommerskollegium, ihop med Almi och SISP, ges i uppdrag att stimulera internationella start up-miljöer i Sverige.
- Att Kommerskollegium får funktionen som "en väg in"-aktör som utländska entreprenörer och företag kan vända sig till under den första etableringstiden i Sverige.
- Att satsningar görs för att förenkla och förkorta tiden för entreprenörer som söker uppehållstillstånd för att driva företag i Sverige.
- Att valideringssystem som utvecklas och upprätthålls av aktörer på arbetsmarknaden ska stöttas.

43 Lag (1995:1255) om mästarbrev för hantverkare och Förordning (1995:1256) om mästarbrev för hantverkare.

Källförteckning

DIREKTIV, LAGAR OCH FÖRORDNINGAR

- Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område 36 § samt NJA 1987
- Förordning (2012:990) med instruktion för Kommerskollegium.
- Utlänningslag (2005:716) 5 kap. 5 § samt MIG 2008:24.
- Rådets direktiv 2006/112/EG.
- Lag (1995:1255) om mästarbrev för hantverkare och Förordning (1995:1256) om mästarbrev för hantverkare.

OFFENTLIGT TRYCK

- Prop. 1981/82:71
- SOU 2015:21
- SOU 2015:77
- SOU 2013:85
- 2000/01:AU4
- Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva? RiR 2015:17
- Utfallet för statens budget, ESV 2016:22
- Globalisering, arbetskraftens rörlighet och produktivitet. Underlagsrapport nr 23 till Globaliseringsrådet 2008
- Nationella trygghetsundersökningen 2016, BRÅ 2017
- Bedrägeribrottsligheten i Sverige, BRÅ 2016:9
- Globaliseringsrådets slutrapport, Ds. 2009:21
- Arbetsgivares subvention av motion och friskvård i vissa fall, Dnr 131 176330-15/111, Skatteverket 2015
- Slutrapport från Globaliseringsrådets kansli, Globaliseringsrådet, 2009
- Fakta om tiggeri, Polisen 2014
- Stöd till start av näringsverksamhet, Arbetsförmedlingen 2017:1
- Mångfald i näringslivet, Tillväxtverket 2014

INTERNATIONELLT OFFENTLIGT TRYCK

- GEM – Global Entrepreneurship Monitor 2015: Sweden.
- Statistical Data on Women Entrepreneurs in Europe, Publications Office of the European Union 2014

RAPPORTER

- Företagens villkor och verklighet 2014, Tillväxtverket 2014
- Välfärdsskaparna, Företagarna 2013
- Är mervärdesskatten konsumtionskatt eller en företagskatt? Svenskt Näringsliv 2015
- Liberalernas ekonomiska vårmotion 2016
- Föräldrafällan, Företagarna 2015
- Bättre tillgänglighet, kapade köer och mer vård för pengarna. Privata vårdgivare gör skillnad i sjukvården, Vårdföretagarna 2014
- Småföretagen vill växa - men saknar finansiering, Företagarna 2015
- Optioner, beskattning och entreprenöriellt företagande, Institutet för Näringslivsforskning 2012
- Entreprenörskap i Sverige – Nationell rapport 2015, Entreprenörskapsforum 2015
- Företagarpanelen, Svenskt Näringsliv 2015
- Handbok för ett bättre lokalt företagsklimat, Svenskt Näringsliv 2014
- Elmoznino Laufer, M. (2016). Tillväxtföretagandets skatteutmaningar. Stockholm Ratio
- Lindberg, H. M., Karlson, N., & Grönback, J. (2015). Svenska konfliktregler i ett internationellt perspektiv. Stockholm: Ratio.
- Egenföretagarna, Viktiga för tillväxten och jobben – men alltför ofta osynliga. Unionen 2016
- Elmoznino Laufer, M. (2016). Tillväxtföretagandets skatteutmaningar. Stockholm Ratio
- Lindberg, H. M., Karlson, N., & Grönback, J. (2015). Svenska konfliktregler i ett internationellt perspektiv. Stockholm: Ratio.

